

Capelles i edificis del XIX i XX a Xàbia

El segle XIX fou una època de canvis profunds en la societat. Acabaran ara els temps del domini senyorial i s'inagurarà un nou període marcat per l'ascens i el poder de la burgesia. Nous corrents socials i polítics qüestionaran el model de la societat tradicional.

A Xàbia, el XIX serà el temps de la producció i el comerç panser a gran escala, procés conduït per unes poques famílies burgeses. Justament, foren aquestes oligarquies locals les principals promotores de l'ermita del Natzaré, bastida sobre una capella anterior de l'any 1770. Aquest edifici presenta una planta de creu grega, amb la singular cúpula -sobre petxines- coberta per teula envidriada en blau. L'interior, sobri, presenta decoracions d'aire clàssic fetes en algeps. Poc resta del seu patrimoni moble; destacava la imatge de Jesús de Natzaré -datada el 1767- que tanta devoció despertava entre el poble, i altres peces que foren destruïdes a l'estiu del 1936.

També de mitjans del XIX -1844- és la construcció de la capella de la comunió, darrer espai afegit a l'obra de Sant Bertomeu.

Anys després, ja iniciat el segle XX, foren bastides noves capelles. La primera d'elles fou l'església de l'Asil -inaugurat el 1903-, d'estil neogòtic. L'any 1914, s'obriria al barri mariner de la Duana, la capella de la Mare de Déu de Loreto, construïda aprofitant un magatzem de pansa que havia estat donat per Josefa Mas Escoto.

Durant la dècada dels trenta va ser bastida la nova ermita de Sant Sebastià al Rebaladí, quan ja la vella construcció del XVIII havia estat integrada dins les estances de la casa i havia perdut la seua funció original.

Les grans pèrdues provocades en el patrimoni artístic religiós per la guerra del 36-39, varen ser compensades -d'alguna manera- pel nou poder polític. L'any 1946 s'alçava el nou convent de les Agustines, ara però sobre el solar de l'antic convent dels Mínims, fora de la vila. Ambdós convents, havien estat destruïts -dynamitats- durant la guerra.

El 1964 acabava la desafortunada "restauració" realitzada a l'antic monestir de la Plana, obres que varen destruir les restes del monestir medieval de Jeroni i trastocaren el senzill encant de l'ermita. Obres recents -1999- han ampliat les instal·lacions del 1964.

Junt a aquests edificis religiosos més rellevants, algunes cases d'importants propietaris també tingueren les seues capelles privades, com és ara la casa d'Antoni Català Català, dita de les Primícies, o la de

Muntaner -ambdues desaparegudes-. També la finca "San Rafael", a la punta de l'Arenal, o la capella de Cala Blanca -desapareguda fa poc, que fou inaugurada l'any 1967 i havia estat dissenyada per Andrés Lambert.